

dette være meget rigtigt, naar vi, hvad jeg ønsker, en Gang naae, at Stat og Kirke adskilles, og da skal jeg være den Sidste til at lægge noget Baand paa de frivillige Gaver, men her, mine Herrer, staa vi ikke saaledes. Vi staa med en Statskirke og med et Folk, som vi vel maatte ønske var modent til Frikirken, men om hvilket dog de Færreste tro, at det er modent dertil endnu. Saaledes er Stillingen i Virkeligheden, og derfor kan jeg ikke se rettere, end at de tvende ærede Forslagsstillere stille sig for meget paa et ideelt Standpunkt, paa et Standpunkt, hvortil der ikke er noget Tilsvarende i Livet. Tilstanden er i Virkeligheden den, at Forholdet imellem Præst og Menighed paa mange Steder er som Forholdet imellem en Retsbetjent og dem, der staa i Forhold til ham. Jeg har fremhævet en Udvei, ad hvilken en Overenskomst havde været mulig, hvis man fra den anden Side var fremkommen med Indrømmelser, men der er endnu en anden Udvei, som jeg hellere kunde have ønsket fulgt, nemlig den, at Forslagsstillerne havde sagt: Samtidig med, at vi lade Menighederne lønne deres Præst med frivillige Gaver, nedsætte vi de faste Lønninger; thi det var dog et Princip. Man kan sige: Vi ønske Frivilligheden aldeles gennemført; vi haabe, at det engang maa ske, og derfor ville vi nu ikke her ophæve Principet om de frivillige Gaver, men vi ville beholde det for at gjøre Overgangen til Frimenigheden, til Statens Adskillelse fra Kirken saa lempelig som muligt. Hvis de ærede Forslagsstillere havde stillet deres Forslag saaledes, at de faste Lønninger bleve nedsatte med noget Tilsvarende — og det bebrejder jeg dem, at de ikke have gjort — antager jeg, at deres Forslag vilde have faaet Flextal for sig, hvad jeg nu ikke haaber, det skal faae. Hvis det imidlertid sker, maa vi, som staa paa det modsatte Standpunkt, eller som i alt Fald ikke nu staa paa det formelle Standpunkt, hvorpaa de ærede Forslagsstillere staa, fremkomme med et Forslag om Nedsættelse i Lønningerne. Der kan nemlig være Mening i at lønne Præsterne dels ad Kjærlighedens og Frivillighedens Vej og dels paa den anden Maade, men der er ikke Mening i at sige: Vi lønne Præsterne

fuldt ud, men lade dog det Forhold bestaa, at man render med Offer op til Alteret og lægger et Tryk paa de Uformuende. Dertil kan jeg ikke være med, og derfor maa jeg paa det mest Indtrængende anbefale det Underændringsforslag, som er stillet af det ærede Medlem for Svendborg Amts 3die Valgkreds.

Svar: Hvad jeg har at sige, er til dels sagt af min ærede Nabo tilvenstre (Th. Nielsen), men dog ikke paa saadan Maade, som jeg ønskede det. Det er ligeledes de Udtalelser, vi hørte af det ærede Medlem for Ribe Amts 4de Valgkreds (Termansen), som have givet mig Anledning til at tage Ordet. Det forekommer mig, at det ærede Medlems Foredrag gik ud paa at fremstille Forholdene saaledes, som om vi her stode ligeoverfor en fuldstændig fri Kirke, og i Genhold hertil bebrejdede han os da, at vi ikke vilde gaa ind paa det af ham og et andet æret Medlem stillede Forslag. Ja, hvis det var saa, at vi havde en fuldstændig fri Kirke, siger jeg ligesom min ærede Nabo tilvenstre, at jeg skulde være den Sidste til at formene Nogen at lønne sin Sjælsørger ved Offer, eller paa hvilken som helst anden Maade han kunde komme ud af det med ham paa. Det ærede Medlem gik yderligere og betonede stærkt, at det ikke var en Statskirke, vi havde, og at Præsterne ikke vare Embedsmænd som andre Statsembedsmænd; dette var det Hovedsagelige, sagde han, men det er netop dette, jeg vil imodegaa. Det forundrer mig, at det ærede Medlem kan gjøre en saadan Paastand gjældende, at det, saaledes som Stillingen nu er, ikke er en Statskirke, vi have, og at Præsterne som Følge deraf heller ikke ere stillede paa samme Maade som andre Embedsmænd i Staten. Det er netop det, de ere, og det ærede Medlem leverede selv i Slutningen af sit Foredrag et Bevis for, at de ere det, idet han udtrykkelig spurgte, om det ikke var haardt, at en Mand, der havde forladt Statskirken — altsaa ogsaa et Statsembede — og som var gaaet over til en Valgmenighed, ikke maatte modtage frivillige Gaver? Derved har det ærede Medlem selv bevist, at der er en Statskirke og geistlige Statsembedsmænd, og det er ogsaa ganske rigtig Tilfældet;